

A Szent Anna utca 24. számú Domokos-ház története

Harangi Attila

építészmérnök, Debrecen

Absztrakt: A Szent Anna u. 24. sz. alatti zártosított polgárház 1811-ben építette Domokos Lőrinc (1761–1825) táblabíró, Domokos Lajos főbíró fia és Domokos Márton főbíró unokája. A Domokos-házban később Miklósy Ferenc polgármester, majd Áron Miksa sörnagykereskedő élt. 1927 óta a Svetits Intézet része.

Kulcsszavak: Domokos Lőrinc, Debrecen, Kóly, cívisház, műemlék

Abstract: The house at 24 Szent Anna Street was built in 1811 by Lőrinc Domokos (1761–1825), a judge of the bar, the son of Chief Judge Lajos Domokos and the grandson of Chief Judge Márton Domokos. The Domokos house was later inhabited by Mayor Ferenc Miklósy and then by beer wholesaler Miksa Áron. It has been part of the Svetits Institute since 1927.

Keywords: Lőrinc Domokos, Debrecen, Kóly, cívis house, monument

A debreceni Szent Anna utca 24. számú házának történetét Új Judittal közösen kezdtük el kutatni az építészettörténet és a sörtörténet metszéspontjaként. Bár az ingatlan tulajdonosait Zoltai Lajos közel egy évszázada már publikálta, a ház pontos építéstörténete még feltárássra várt. Hamar kiderült, hogy a Domokos főbíró család központi szerepet játszott a ház krónikájában, illetve az Áron kereskedő-család és a Svetits Intézet szintén kiemelten kötődik hozzá. E három fontos korszakot végül Papp József kutatásával kiegészülve, három külön tanulmányban dolgoztuk fel – ez a publikáció az első. (vö. Új, 2026)¹

Az ingatlan előtörténete (1663–1798)

Mint megannyi debreceni ház esetében, most is Zoltai Lajos (1861–1939) muzeológus felbecsülhetetlen forrásértékű kéziratára (Zoltai, é. n.) támaszkodhattunk kutatásunk során. Az 1933-ban megjelent, *A Svetits-intézet telkeinek története* című írásából, közvetlenül Zoltaitól idézve indítjuk útnak az ingatlan történetét. „Kutatásaim eredményeképpen 1663–1683. között Deczki Pétert és Győri Györgyöt adóztatják e helyen, amiből az sejtethető, hogy abban az időben, két külön telek volt ez is. Kitelet belőle. Deczki Péter 1690-től 1702-ig már egyedül hordozza a

---

¹ Papp József tanulmányának közzétételét lapunk ez évi 3. számában tervezzük.

közterheket e háztól. Miként sok más ház abban az időben, úgy a Győri-ház is elpusztult és lakatlan volt. Mert íme 1700-ban Győri Erzsébet Pap Andrásné és Győri Anna Szabó Györgyné apai házbeli örökségüket mint puszta telekrészt adják el közvetlen szomszédjuknak Ugocsa Mihálynak 16 forintért és 3 véka árpáért. 1732-ben Ugocsa János ül e telken. Néhány év múlva, 1742-ben esküdt paplanos Baranyi Miklós tulajdona [...]” (Zoltai, 1933. 11.)

Az első ismert ábrázolás a telekről az 1768-ra datált várostérképen (DvT. 34) látható. A Varga utcai városrész első tizedében a 16. számmal jelölt telek utcafrontján egy népi lakóházat ábrázoltak a nyugati oldalhatárra építve, továbbá a telek közepén egy keresztépület állt. A környéken a napjainkban meglévő épületek közül mindössze négy földszintes cívisházat (Batthyány u. 24., Varga u. 6. és 16., Szent Anna u. 18. keresztépülete), valamint a Szent Anna templomot láthatjuk ezen a térképen.

Az 1798. április 21-én kelt szerződés szerint, Baranyi Mihály 3250 rhénes forintért eladta az ingatlant Domokos Imre szenátornak. Mihály az édesapjától, Baranyi Miklóstól örökölt házát adósságai miatt már több éve árulta. (HBVL 1)

A Domokos család története

A zalakapolcsi Domokos nemesi család a Dunántúlról származik. Első ismert ősük, Domokos Béla 1526-ban a mohácsi csatát követően elhunyt II. Lajos király testőre volt. (Nagy, 1858. 356–357.) A családból először **Domokos Márton** (1697–1764) települt Debrecenbe. A szülei, Domokos Ferenc és Oroszi Kata 1708-ban meghaltak, ekkor Márton a bátyjával, Péterrel Debrecenbe került a féltestvéréhez, Tholdi Pál nótáriushoz. Azonban Tholdi Pál a következő évben meghalt, a Domokos árvákat a városi tanácsra bízta. Márton külföldön is tanult, majd Pesten ügyvédként (prókátorként) kezdett el dolgozni. 1725-től Debrecen város jegyzője (nótáriusa), 3 év múlva már a szenátora is volt. 1735-ben foglalta el Debrecen főbírói székét, amelyet 28 éven át, egy év kivételével,² haláláig megtartott. A felesége kólyi Komáromi Mária volt, Komáromi Csipkés II. György főbíró lánya. (Zoltai, 1909; Szűcs, 1871b; Révész, 1966. 14.; Oláh, 2020a; Szendrey, 1987)

Domokos Márton egyetlen fiából, **Domokos Lajosból** (1728–1803) szintén főbíró lett. Külföldi tanulmányai után, 1751-től Debrecen jegyzője volt. 1774-ben választották meg először főbírónak, majd az akkor elkülönülő polgármesteri és főbírói tisztségben Fáy Jánossal többször váltották egymást. 1786-ban az állam megfosztotta vezetői székétől, de ezután is, haláláig szolgálta Debrecen, részt vett a város és a kollégium vezetésében. (S. Szabó, 1912; Révész, 1966; Szűcs, 1871b; Oláh, 2020a; Kovács, 2023) Feleségétől, Kenessey Katalintól (1726–1804) 12 gyermeke született: Dienes (1751), Antal (1751), Imre (1753), Filep (1754), Jakab

² 1753-ban Szeremley Sámuel volt a főbíró.

(1756), Lukács (1757), Ilona (1760), Lőrinc (1761), Klára (1765), Márton (1767), Dávid (1771) és Mária (?), akik közül, tudomásunk szerint, hatan éltek meg a felnőttkort.

Domokos Márton (Déri Múzeum, Gy.83.129),
Domokos Lajos 1791-ben készült
(Debreceni Református Kollégium Múzeuma, E. 1979.2.),
és Domokos Lőrinc³ portréja (Déri Múzeum, Gy.83.128)

Domokos Dienes⁴ (1751–?) Bihar vármegyei táblabíró volt. Imre öccsével együtt 1773-ban a Göttingeni Egyetemen volt jogáshallgató. (Id. Szinnyei, 1880) Debrecenben 1781. január 1-jén köszönt le az aljegyzőségről. (Szűcs, 1871b. 811.) A felesége nagyváradi Várady Mária volt, 3 gyermekük születéséről tudunk: Rozália, Zsuzsanna és Bálint. Domokos Rozáliát 1796-ban keresztelték meg Nyíraczádon a Kutya-Bagoson élő szülei. Ilosvay Dániel (1802–1844) Bereg vármegyei táblabíró, főszolgabíróhoz ment feleségül. (Petrovay, 1896. 164–165.) Domokos Zsuzsannát pedig Ilosvay György (1780–1853) Bereg vármegyei táblabírája, majd főügyésze vette el 1817-ben. (Petrovay, 1896. 168.)

Domokos Imre (1753–1812) Debrecenben 1790-től volt szenátor 16 évig, 1781 és 1786 között aljegyző, (Szűcs, 1871b. 811., 821.) kerületi táblán exactor (adószedő) 4 évig, a Református Kollégium kurátora 5 évig. Az 1790–91-ben tartott országgyűlésen a város egyik követe volt. (Kovács, 2018) A halotti anyakönyvben 1812. február 11-én jegyezték be Budai Ézsaiás gyászbeszédét. „[...] *Nőtlenségében, familiájának csemetéinek nevelése, atyává, [...] hivatalbeli forgolódásaiban az igazság szeretete, arányos ítélete, okos csendessége és bátor szíve atyja Lajos, és nagyatyja Márton nyomdokainak állhatatos követőjévé, egész életében feddhetetlen magaviselése és a közjó előmozdításában megtántoríthatatlan igyekezete mindenek előtt becsületessé tették. [...]*”

³ A közölt Domokos Lőrinc portrét korábban Domokos Imreként azonosították.

⁴ Egyes forrásokban Dénesnek írják a keresztnévét.

Domokos Jakab (1756–1821) hadnagy, Bihar vármegyében főadószedő, 1811 és 1816 között alispán (Nadányi, 1938) Váradolasziban halt meg. (Szinyeyi, 1893. 1005.) A feleségétől, Uray Juliannától tudomásunk szerint 2 gyermeke született: Julianna és László. Domokos Julianna (1799–1844) jobbaházi báró Döry József (1785–1839) huszárszázadoshoz ment feleségül. (Nagy, 1858. 376–377.) Gyermekeik közül József (1836–1897) Bihar vármegye és Nagyvárad főispánja volt. (Borovszky, 1901. 592.) Domokos László (?–1853) királyi udvarnok Bécsben halt meg. (Nagy, 1858. 356–357.)

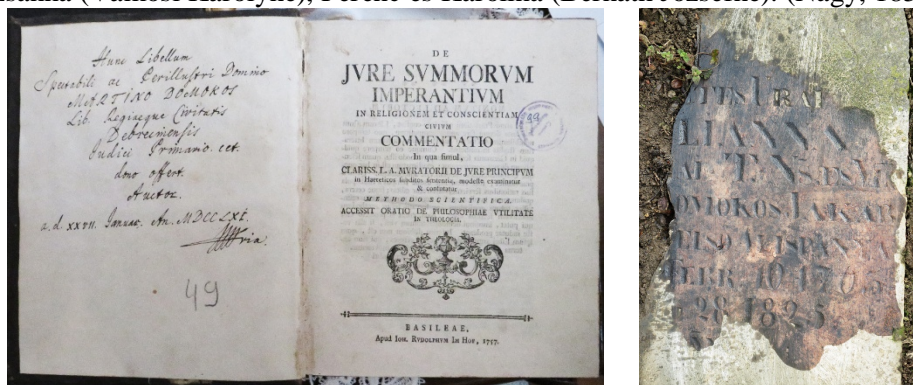
Domokos Lukács (1757–?) bodóházi földbirtokos felesége Nagy Katalin volt, akitől Sárádon keresztelték meg László (1799), Julianna (1801), Eszter (1805), Katalin (1806), Ferenc (1809) és Márton (1811) gyermekeiket. Egy lányukat Eszter néven 1813-ban már Mikepércsen keresztelték, ahol Zsófia lányuk 1815-ben kötött házasságot a debreceni Barcza Dániellel. A Barcza család Debrecenben élt, ahol 3 gyermekük született: Zsófia (1816), Eszter (1824) és János (1827).

Domokos Lőrinc (1761–1825) táblabíró a tanulmányait Debrecenben a Református Kollégiumban kezdte, a Bécsi Egyetemen volt jogáshallgató, majd Pesten joggyakornok. „1785-ben haza térvén, Biharmegye aljegyzője. 1787-ben pedig Csanád-, Csongrád- és Békésmegyék főjegyzője lett, mely hivatalát 1790-ig, az említett megyék szétválasztásáig folytatta.” (Szinyeyi, 1893. 1008–1009.; vö. Szeremlei, 1913) 1790. április 26-tól 1803. november 21-ig Békés vármegye főjegyzője és táblabírája volt, majd ezután Bihar vármegye főjegyzőjeként folytatta munkáját (MK 1804; vö. Kazinczy, 2009. 308–309.; Héjja, 2009) 1810. november 26-ig. (Kazinczy, 2009. 322.; vö. Révész, 1966. 110–112.) 1792. június 6-án I. Ferenc magyar királytól aransarkantyús vitéz rangot kapott. (MK 1792) Háromszor volt Békés vármegye országgyűlési követe, 1790–91-ben, 1792-ben és 1802-ben. (Héjja, 2009) 1810 után Bihar vármegyében táblabíróként dolgozott tovább, a közéletben haláláig aktívan részt vett. Például 1823. június 1-jén gróf Széchenyi István látogatta meg a kólyi birtokán. (Bényei, 1996) Domokos Lőrinc 1808-ban jegyezte el kólyi Komáromi Klárát (1778–1830), (Kazinczy, 2009. 228.)⁵ gyermekük nem született. Domokos Lőrinc 1825. augusztus 13-án Nagyváradon, a közgyűlésen halt meg, (RNL 1; Brigovác, 2023) majd Kólyon helyezték örök nyugalomra.

Domokos Mária (?–1817) (Szinyeyi, 1896) Debrecenben 1780-ban házasodott össze az Alsó-Káldon lakó Berzsényi Lajossal, majd 1783-ban özvegyasszonyként ment feleségül az Érkörsön lakó szilágysomlyói Halmágyi Lászlóhoz (?–1811), Közép-Szolnok vármegye alispánjához, majd debreceni kerületi táblai ülnökhöz. Tudomásunk szerint 4 gyermekük született Debrecenben: Lajos (1784), Eszter (1786) (Vincze Pálné), Ferenc (1788) és Cecília (1789) (Décsey

⁵ Kazinczy feljegyzése 1808. március 4-én: „Domokos Lőrincz jegyben Com. Kláriveral.”

Ferencné). További gyermekeik, Klára (Dancs Dienesné), Teréz (Becsky Józsefné), Lívia (Kövér Lászlóné) és Rozália (Fényes Lajosné). Halmágyi Lajos (1784–1840) debreceni szolgabíró felesége Ilosvay Teréz volt, 3 gyermekük Zsuzsanna (Vámosi Károlyné), Ferenc és Karolina (Bernáth Józsefné). (Nagy, 1859)

Domokos Márton egyik, 1761-ben aláírt könyve,
és Domokos Jakab sírkövének töredéke Kólyon (Szerző fotói, 2026. 02. 13.)

Kóly település és a Domokos család szoros kapcsolatát külön kiemeljük, ugyanis a faluban több relikviájukat megőrizték. A civisvároshoz kötődő Érmelléki-hegyek történeti borvidékén, a Partiumban, Debrecentől nagyjából 50 km-re található Kóly. A település 1920 után egyesült Kiskágyával és Nagykágyával, azóta Kágyának nevezik. Történelmileg Bihar vármegyéhez tartozott, Trianon óta Románia része, 1968 óta közigazgatásilag Székelyhídhöz tartozik. Az alig ezer lélekszámú településen döntő többségében magyarok élnek ma is. (Erdei, 2006) „Csak a XVIII. század közepétől ismerjük földesurait és birtokosait. Ezek: a Komáromy, Domokos, báró Döry, a Péchy, Sombory, Kazinczy, Fényes, Sárközy, Halmágyi és Décsy családok.” (Borovszky, 1901. 102.) A Debrecenben élő Domokos családnak már a 18. században volt birtoka Kólyon,⁶ Domokos Lajost is itt érte a halál 1803-ban, de Debrecenben temették el. (Oláh, 2020a. 95.) Viszont két fia, Lőrinc és Jakab Kólyon nyugszik. Domokos Lőrinc síremléke a nagyváradi út bal oldalán, a Kopasz-domb közelében található, „körülbelül 3 m magas építmény állt ott. Ahogy K. Nagy Sándor látta: gránittalpon állt, téglából készült a sírbolt, tetején hamvveder tartó. Északi és déli oldalán nemesi címer.” (Erdei, 2006. 57–58.)⁷ Azonban az emlékmű az 1980-as években elpusztult, dokumentumot nem

⁶ Domokos Lajos 1783. május 10-én Kólyról írt levelet Vay Istvánnak (Kormos, 1979)

⁷ Uo. az egykori síremlék feliratát is közölték: „Néhai Tekintetes N.S. Nemzetes és Vitézlett Szalakapolcsi Domokos Lőrinc Úrnak, a Lajos fiának, a Márton unokájának, Arany sarkantyús vitéznek, Bihar és több N.S. Vármegyék fő táblabírájának, a ki Debrecenben 1761.

találtunk róla.⁸ Domokos Jakab és felesége, Uray Julianna sírköve, valamint a lányuk, Domokos Julianna és a férje, Dőry József sírköve megmaradt. (Kordics, 2011; Kordics, 2014) Mindkét Domokos-sírkő a református templom mögötti temetőben állt, napjainkban pedig a kettétört darabjaik a templom kertjében fekszenek. Szintén a Domokosok emlékezetét őrzi Kólyon a könyvtárunk néhány kötete. Domokos Jakab fia, László 1841-ben 325 kötetet adományozott a családi könyvtárból a kólyi parókiának, ahol mára csak 63 kötet maradt. Több könyvben Domokos Márton, Lajos, Imre, Jakab és László saját aláírása olvasható. (Oláh, 2020b)

A Kossuth utca 33. számú Domokos-ház

Debrecenben a Domokos család ősi háza a mai Kossuth utca 33. számú⁹ telken állt, amelyet az évszázadok során a város főbírói közül öten is birtokoltak. Zoltai Lajos kutatása alapján, 1599-től Tolnai Literáti Imre főbíró volt a tulajdonos. (Szűcs, 1871a. 535.) 1627-től Fekete István főbíró, (Szűcs, 1871a. 536.) majd a felesége és a veje, Baranyi György tulajdonában állt a ház. 1678-tól már Dobozi II. István (1657–1709) főbíró¹⁰ volt a tulajdonos, akinek a fia, Dobozi János 1730-ban adta el a házat Domokos Mártonnak, aki az 1764-ben bekövetkezett haláláig itt élt. (Zoltai, é. n.)

Domokos Márton után az özvegye, Komáromi Mária tulajdonába került a ház. Közben a fiuk, Lajos szintén itt élt a családjával, viszont 1759-ben megvásárolta a mai Csapó utca 17. sz. alatt akkoriban álló kvartélyházat, amelyet 1770-ben adott el. (Zoltai, é. n.) Ebben az évtizedben a gyermekeik születésekor a Csapó utcában jegyezték a családot. 1770-től Domokos Lajos volt a Cegléd utcai atyai ház tulajdonosa, az 1803-ban történt haláláig. A gyermekei pedig, Dienes, Jakab, Lukács, Lőrinc és Mária 1806. június 4-én eladták testvérüknek, Imrének az ősi

---

született és 64 évet a közjónak élvén N.Váradon 1825. meghalt. Emeltette ezen emlékoszlopot ez alatt készítettén a tisztelt hamvaknak tartós nyugvó helyet s itt kívánván idővel napjainak lefolyása után maga is nyugodni a boldogultnak bánatos özvegye Kólyi Komáromy Klára 1827.”

⁸ A kutatás során megpróbáltuk Kólyon megkeresni Domokos Lőrinc síremlékének maradványait. A helyiek részéről Juhász György és Fodor Károly, valamint Béres Csaba polgármester segítettek a munkánkat. A település határában, a 19. számú főút mentén, a kanyarnál, a szántóföldek közepén felkerestünk egy fás kis dombot, ahol nagy kődarabokat találtunk, néhány kő megmunkált, íves kialakítású, de feliratot nem láttunk rajtuk. A helyiek sem tudták egyértelműen beazonosítani. Fodor Károly szerint ezek Koczó Pál kriptájának a maradványai.

⁹ A lakcím 1911-ben Kossuth u. 33., 1872-ben Nagy Cegléd u. 2569., 1845-ben Cegléd u., első tized, 92. és 1768-ban Cegléd u., első tized, 97. volt.

¹⁰ Id. Dobozi István (1605–1679) főbíró unokája. (Szűcs, 1871b. 875.; Balogh, 1986; Csorba, 2017)

Domokos-házat a hozzá tartozó Domb és Ötmalom utca sarki ötmalmos telekkel és a homokkerti szőlőkkel együtt. (HBVL 2)

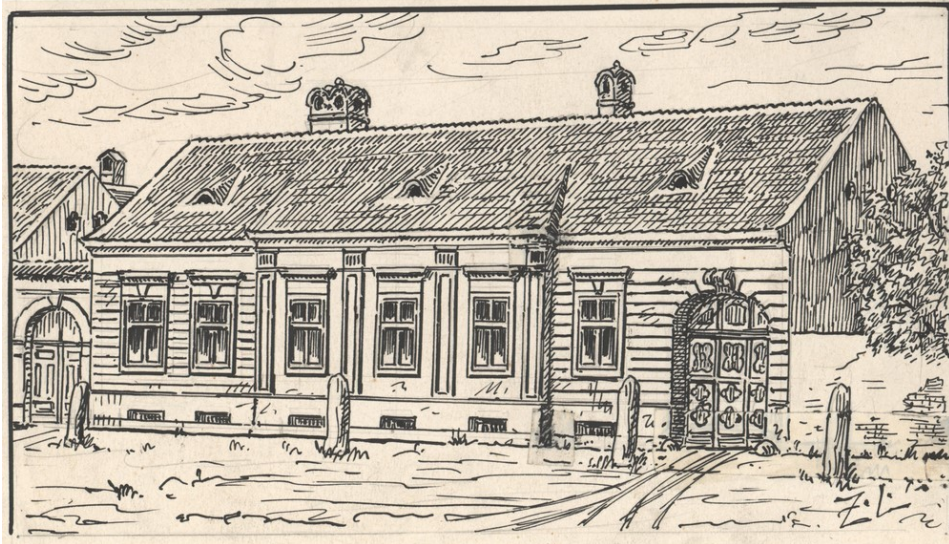
Domokos Imre 1812. február 9-én halt meg a Kossuth utca 33. számú házában. Kovács Ilona kutatása tárta fel, hogy Domokos Imre az 1808. szeptember 22-én írt végrendeletében (HBVL 3) az unokaöccsére, Halmágyi Lajos szolgabíróra hagyta a vagyonát, akit saját gyermekeként szeretett és nevelt fel. Azonban Imre végrendeletét tanúk nem hitelesítették, és saját gyermeke nem született, ezért a törvény szerint a város is igényt tartott a vagyonára. (Kovács, 2018) Hosszas pereskedés indult el, aminek köszönhetően teljes körű összeírást készítettek a hagyatékról. (HBVL 4)

Az 1812. május 27-én készített inventáriumban részletesen felsorolják a házban található ingóságokat, összesen 402 tételt 3212 rhénes forint értékben. Három almáriumban 273 kötet címét jegyezték fel, továbbá használati eszközöket, konyhaeszközöket és ruhákat írtak össze, valamint a korabeli bútorokat is alaposan megismerhetjük.

Az összeírásból az is kiderül, hogy Domokos Imre bővítette a régi házat az utcafronton. 1812. június 8-án arról számoltak be, hogy „*a mesterembereket, hogy előállítottuk, akartuk volna, hogy az utcára a régi ház mellé a napnyugati részre, amely építést tetszett néhai Domokos Imre úr, a sub okokra nézve különösen becsülődjön, de azt meg nem engedte Halmágyi úr.*” (HBVL 4) A becsút Hofman Ignác üvegesmester, Litsmann József és Rachbauer Péter kőművesmesterek, Orbán Mihály ácsmester és Plumenseham János ácspallér, Mezei Mihály és Kardos István asztalosmesterek, Bauer Antal lakatosmester és társa, valamint Erdődy Sándor kályhacsináló mester készítették. A tételes összeírásokból a teljes ház megismerhető. Elöl az új építésnél, 3 szobában, összesen 6 ablak nyílt az utcára, ami megegyezik a Szent Anna utca 24. számú ház kialakításával.

A ház építéséről iratot vagy tervrajzot nem találtunk. Az 1768-as várostérképen még egy oldalhatáron álló népi lakóházat ábrázoltak a hatalmas telken. (DvT. 34) Egy 1814-ben a Cegléd (Kossuth) utca házairól készült térképen pedig már egy hézagosan zárt sorú ház látható a portán. (DvT. 969.) Ez is igazolja, hogy az utcafronti bővítést Domokos Imre építtette, valamikor 1806 és 1812 között.

A Kossuth utca 33. számú ház ugyanabban az időszakban épült, talán éppen egyszerre a Szent Anna utcai házzal, amihez a korabeli építési technológia és a berendezés hiteles forrást és mintát tár fel számunkra. Talán az sem lehet véletlen, hogy a Kossuth utcai és a Szent Anna utcai Domokos-házak hátsó telekszomszédok. A hátsó kerítésen egy ajtó kötötte össze a két telek kertjét, amelyen átjárhattak egymáshoz a lakók.

Az egykori Kossuth u. 33. számú Domokos-ház Zoltai Lajos rajzán (Déri Múzeum)

A Kossuth utca 33. végül Halmágyi Lajos (1784–1840) szolgabíró tulajdonába került, akitől 1838-ban vásárolta meg a Református Egyház leánynevelő intézet létesítése céljából. (Zoltai, é. n.)¹¹

A Kossuth utca 33. telkén az 1882-es várostérképen egy zártosrú bővítéssel ábrázolták a Református leányneveldeként működő egykori főbírói házat. (Tikos, 1882) A Domokos-ház helyére 1892-ben építették fel a Református Felsőbb Leánynevelő Intézet egyemeletes épületét Horváth János (1854–1929) építőmester tervei alapján. (Nyul, 2025) 1968-ban ezt az épületet is lebontották (HBN 1) és 1971. október 2-án a Debreceni Tervező Vállalat építésze, id. Kálmán Ernő (1929–2020) tervei alapján épült négyemeletes modern iskolát adták át a helyén (HBN 2; MÉ, 1973), amely ma a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája néven működik.

¹¹ A Domb és Ötmalom utca sarkán található hatalmas ötmalmos telek 1851-ben még özv. Halmágyi Lajosné Ilosvay Teréz tulajdonában volt, 1857-ben pedig a lánya, özv. Vámosi Károlyné Halmágyi Zsuzsanna volt a tulajdonos. (Harangi, 2025)

A Szent Anna utca 24. számú Domokos-ház (1798–1830)

Ahogy már említettük, 1798-ban Domokos Imre vásárolta meg az ingatlant, akitől a testvére, Lőrinc vette át 1806. június 4-én 7000 rhénes forintért. (HBVL 5) A ház építéséről engedélyezési irat vagy tervrajz nem került elő, azonban több forrásból sikerült egyértelműen feltárni Lőrinc építkezését.

A Szent Anna utca 24. számú ház (a szerző fotója, 2026. 03. 22.)

Domokos Lőrinc, Bihar vármegye főnótáriusa (főjegyzője) 1807. december 8-án Váradról írt levelet Szombati István debreceni főbírónak. „[...] Már két eszten-deje, hogy szándékozom, hogy a Nemes Várost megkérjem azon, hogy ne sajnálja részemre mintegy 30000 téglát engedni készpénz fizetésért, de tudván a NS. Városnak is szükségeit eddig csak elhalasztottam. Minthogy pedig ott lévő házam körül múlhatatlanul szükséges, hogy valamit építtessenek: ezért egész bizadalommal kérem az Urat Főbíró Uramat méltóztasson a dolgot proponálni, és oda intézni, hogy ezen különben is nem sokból álló téglát jövő tavasszal megkaphassam. [...]” (HBVL 6)

Erre a kérelemre a városi tanács december 14-én azt válaszolta, hogy „[...] az Úr Főnótárius Úrnak pedig itt lévő háza körül megkívántató építtetésre nézve kért 30000 téglák iránt jelentjük, hogy noha az itt való NS Eklézsia, Város, Ref. Kollégium közönségesen tudva lévő sok és nagy rendbeli épületei ha oly feles számú téglák kívántatnak meg, hogy azokból summásan a nevezett épületek szem-

betűnő hátra maradása nélkül egyáltalában nem szolgálhatunk: annak m. a. megmutatására, hogy az Úr Főnótárius Úrnak említett kívánságát elősegíteni igyekezzünk, szabadságot adunk aziránt, hogy a NS Város téglavetőjében fogadott téglavetővel a maga szükségéhez képest elegendő téglát vetethessen. [...]” (HBVL 6)

A Szent Anna utca 24. ingatlan ábrázolása térképrészleteken, 1768-ban (DvT. 34), 1811-ben (DvT. 78), az 1810-es években (DvT. 726), 1822-ben (DvT. 478) 1872-ben (DvK. 1) és 1911-ben (DvK. 82)

Domokos Lőrinc háza Debrecen várostervezésének és városépítésének az egyik legelső tanúja és eredménye. Az 1802-es nagy tűzvész után éppen zajlik a Nagytemplom és a Református Kollégium építése. Azonban 1811. április 3-án ismét tűzvész pusztított a Cegléd és a Miklós utcától délre fekvő területen. A Szent Anna utca épületei és a templom is súlyos károkat szenvedtek. Április 8-án újabb tűz ütött ki, amely a Hatvan utcától északra és a Darabos utcától nyugatra fekvő területen pusztított. Ez a két tűzvész volt az utolsó, de egyben a legnagyobb a város történetében, az épületek több mint fele, összesen 1497 ház égett le. (HKT 1811; Szűcs, 1871b. 840.; Ablonczy, 1998. 206–208.) Ekkor készítették el az első, egész városra kiterjedő rendezési tervet és újítták meg az építési szabályzatot.

A *Rajzolata az első gyulladáskor leégett belső és külső város részének elnevezésű térképen* (DvT. 78)¹² a város déli részén az 1811. április 3-án pusztító tűzvész utáni károkat rögzítették, illetve az 1812-ben kiosztott új, szabályozott utcák vonalát is ábrázolták Boldogasszonyfalva helyén. A tűzvész területén minden házat ábrázoltak és színekkel különböztették meg a kár mértékét. A jelmagyarázat szerint, „*a veres szín jelenti az épségben megmaradt házakat. A veresellő (rózsaszín) szín jelenti a tűz miatt egészen összeomlott házakat. A sárga (okker) szín jelenti a megégett, de még fennálló földházakat. A feketellő (szürke) szín jelenti a megégett kő (tégla) házakat. Az egészen fekete szín jelenti a megégett közönséges épületeket.*”

A térképen a Szent Anna utca 24. telkén egy hézagosan zárt sorú házat ábrázoltak, szürke színnel jelölve, tehát a tűzben károsodott téglépület volt, amelyet Domokos Lőrinc építtetett valamikor 1808 és 1811 között. Valószínűleg a ház kisebb károkkal átvészelte a tüzet, mert 1811. május 19-én Domokos Lőrinc táblabíró azt kérvényezte a városi tanácstól, „*hogy mivel mostani keskeny bejáróját, mely a háza utca felől való része és szomszédjának, nyergesmester Lajos András ökelmének az utcára nyúló felső épületje között van, a bátorság kedvéért kénytelen bolthajtás alá venni, tehát említett szomszédja felsőépületjének azon fala, melyből 5 ölnyinek a csinálendő bolthajtást tartó falnak kellene lenni, vívődjön egyeneségbe a tekintetes assessor úr udvarán lévő keresztépületének alsó szegletéhez, különben is a regulationál fogva ezen görbeségnek kaszálódni kell, egyéb iránt kéréséhez a tekintetes assessor úr azt is hozzáteszi, hogy ami így a szomszéd falából és telkéből esik, az a magántulajdon rendeléséből a kapuja alsó oszlopától a Kardos István új épületének vitetendő egyenességénél fogva neki az utcából adjustáltatik.*” (HBVL 7) A vizsgálat alapján Lajos András szomszéd és a kőművesmesterek szerint a meglévő fal elég jó állapotban van, arra bátran lehet építeni. Domokos Lőrinc viszont azt javasolta, hogy építsenek közösen új falat a telekhátára, de ezt a szomszéd nem akarta, így a királyi helytartóra és a magisztrátusra

¹² A térképet a Cívisporta MaGISter honlapon publikálták és azonosították.

bízták a döntést. Az ítélet szerint azt a falat, amely a bejáró bolthajtásához szükséges, építtesse Domokos Lőrinc, a többi falat pedig fizessék a szomszédokkal közösen. Ezen irat alapján, az utcafronti 3 boltozatos szoba mellé a boltozatos kapuáthajtót 1811-ben építtette Domokos Lőrinc, ekkor nyerte el a végleges karakterét a mai zártsorú ház.

Az építkezés elkészültét bizonyítja egy 1812. augusztus 21-én kelt irat, az akkoriban igen ritka tetőcserép vásárlásáról. „*Jelentés tevődött az iránt, hogy e folyó 1811–12. esztendőben 67000 cserép adódott el, melynek ára mindeddig fizetetlen van, nevezetesen. Nótárius Komlóssy Úrnak 10000, E. Somogyi János Úrnak 16000, Fiscalis Tikos István Úrnak 20500, Polgármester Meszena Úrnak 3000, T. Domokos Lőrinc Úrnak 17500.*” (HBVL 7) Egy másik forrás egy azonosítatlan datálású térképrészleten (DvT. 726) már a mai házat ábrázolta, továbbá a Kossuth utca 33. telken a Domokos Imre által épített bővítés már szintén látható. Ez a térkép a jelenlegi ismereteink szerint, valamikor 1811 és 1822 között készült.

Az 1822-es várostérképen (DvT. 478) még nagyon kevés zártsorú házat ábrázoltak a derékutcák mentén, amelyek közül napjainkra alig maradt mementóként néhány ház. Például a környéken a Szent Anna u. 16., Reviczky Menyhért (1800–1869) polgármester háza (Harangi, 2022), a Szent Anna u. 21. plébánia és a Varga u. 12. ház. Ezért is különösen értékes és fontos kordokumentum Domokos Lőrinc háza, amely egyben a Domokos család egyetlen megmaradt háza. Mint számos debreceni ház esetében, itt is feltételezhető, hogy a korábbi ház bizonyos részleteit megtartották, a meglévő szerkezeteket bővítették, építették át. Domokos Lőrinc házának a pincéjében a 22. szám felőli oldalhatáron, az utcára merőlegesen egy hatalmas, félköríves záródású dongaboltozatos helyiség található, amiről feltételezhető, hogy a régi házból megtarthatták. Ehhez a régebbi részhez az utcafronton csatlakozik az utcával párhuzamosan egy kosáríves záródású dongaboltozatos helyiség.

Domokos Lőrincnek Váradolasziban és Kólyon is volt birtoka, de a debreceni gyökereit végig megőrizte a Szent Anna utcai ház által. A debreceni háza, az ebesi tanyája és a bányai kaszálója az 1825-ben történt halála után az özvegye, kólyi Komáromi Klára tulajdonába került, aki Debrecenben halt meg 1830. augusztus 14-én, majd szintén Kólyon temették el. Mivel gyermekük nem született, és végrendeletük sem maradt fenn, a törvény szerint a város tulajdonába került a ház. (HBVL 8, HBVL 9)

1831. március 21-én a város a lefoglalt Domokos-ház eladásáról döntött és 1831. április 6-án elkészítette a becsújt. Köhler György kőművesmester, Oláh Imre és Végh János ácsmester, Simon György és Posta János asztalosmester, Szathmári János és Horog Bálint lakatosmester, Blattner József és Gumerdinger József üvegesmester a házat 11215 váltóforintra becsülték a tételes összeírásaikban. Az ácsmesterek elől egy 19 öl hosszú és 5 öl széles cserepes épületet írtak össze, illetve külön tételként az utcára való kaput. A többi épület fedése zsindely

volt. (HBVL 10) A házat az 1831. április 14-én megtartott árverésen Domokos Lőrinc unokahúgának a férje, Barcza Dániel vásárolta meg,¹³ aki 1831. május 11-én eladta Miklósy Ferenc szenátornak azonos összegért, 12000 váltóforintért. (HBVL 11)

Miklósy Ferenc Debrecen polgármestere volt 1833 és 1843 között (Szűcs, 1871b. 861.), aki 1852-ben eladta a házat özv. Áron Ábrahámné Deutsch Rozáliának 10000 ezüst forintért. Az Áron család az egyik első zsidó betelepülő volt a városban, már korábban is itt béreltek lakást. Özv. Áron Ábrahámné 1857-ben történt halála után gyermekei, Miksa, Manó és Rozália örökölték a házat. Később Áron Miksa (1833–1914) sörnagykereskedő (Új, 2026) megváltotta a testvéreitől a házat és itt élt haláláig. Áron Miksának nem volt családja, így a keresztfiára, Fürst Mátyásra (1895–1945) hagyta a házat, aki 1927-ben eladta a szomszédos telken 1896-ban megnyílt Svetits Intézetnek, akik már 1914-től bérelték a házat. (Zoltai, 1933. 11–12.) A ház mögé keresztpületeként egy háromemeletes rendházat építettek a tanítónővérek számára 1931-ben Csanak József (1887–1946) építészterve alapján. (Nyul, 2024)

Az udvar az utcafronti házzal és az 1931-ben épített rendházzal
(Szőlősi Zsombor és a szerző fotója, 2024. 11. 21.)

¹³ A kótyavetyén (árverésen) Knezsik Ignác, Legáth József, Miklóssy Ferenc, Vásárhelyi István, Liszkai Sámuel és Barcza Dániel 3 órán át a 110. tételig licitáltak.

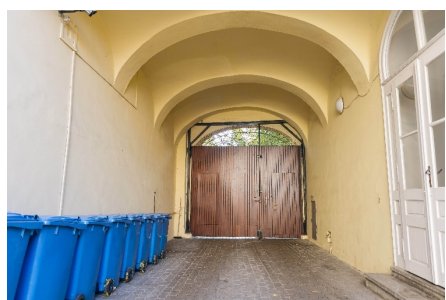
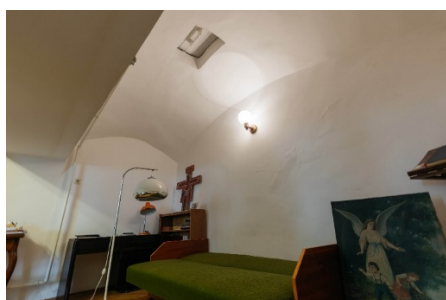
Katalin nővér a házban (Szőlösi Zsombor fotója, 2024. 11. 21.)

A Domokos–Miklós–Áron-ház napjainkban

A 215 éves épület ma a Svetits Katolikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium része. Az intézmény vezetője, Sára nővér, valamint az egyik tanár, Katalin nővér – aki 1966-ban lépett be a Boldogasszony Iskolanővérek rendbe – vezetett minket körbe a házban, amelyről sok hasznos információt osztottak meg velünk.

A zártsorú, „L” alaprajzú földszintes házban a kapuáthajtót két boltóvvel tagolva 3 csehsüvegboltozat fedí, innen nyílik a bejárati ajtó. Egy csehsüvegboltozatos tornác köti össze a helyiségeket, amelynek az udvar felől 4 utólag beüvegezett, kosáriréses boltíve van. Az utca felől a kapu mellett egy sík mennyezetű (eredetileg boltozatos), egyablakos szoba található, ahol az 1950-es évektől az igazgatói iroda kapott helyet. Középen, a homlokzaton rizalittal is kiemelve, egy teknőboltozatos, háromablakos szoba (egykori ebédlő, ma tanterem) van, amelyet egy teknőboltozatos, kétablakos szoba (ma raktár) követ. Ezekben a szobákban a padlót az egykori fatáblás parketta utángyártott változata borítja. Az utcai térsor mögött egy átjáró folyosó nyílik a szomszédos 22. szám alatti kollégium modern épületébe. Az udvari szárny az átjáró falával leválasztott kis teknőboltozatos szobával indul, mögötte pedig egy hatalmas teknőboltozatos szoba (ma iskolakápolna), ahol a falban a boltíves nyílásokat az iskola alakította ki az 1980-as évek második felében. Mögötte a csehsüvegboltozatos pitvar és szabadkéményes konyha ma tanári lakószoba. A sort egy síkmennyezetű fürdőszoba zárja. Az utcafronti épülethez egy keskenyebb, tornác nélküli szárny csatlakozik, külön bejárással.

Az utcai homlokzatot 1860 körül alakították át romantikus stílusban. (Balogh, 1958; Gellér, 1987) Az 1990-es években beépítették a tetőterét. A felújított és rendben tartott épület 1958 óta műemléki védelem alatt áll.

A Szent Anna u. 24. boltozatos terei (Szőlősi Zsombor fotói, 2024. 11. 21.)

Irodalom

- Ablonczy, 1998: Ablonczy Balázs: Az 1802-es és az 1811-es debreceni tűzvész történetéről. In: *A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1995–1996*. Db., 1998. 191–211.
- Balogh, 1958: Balogh István: *Debrecen*. Bp., 1958. 88.
- Balogh, 1986: Balogh István: *Dobozi István debreceni főbíró levelei gr. Károlyi Sándorhoz 1703–1709*. Db., 1986.
- Bényei, 1996: Bényei Miklós: Széchenyi István, a bihari katona. II. rész (1823). In: *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár évkönyve XXIII*. Db., 1996. 105.
- Borovszky, 1901: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai. Bihar vármegye és Nagyvárad*. Bp., 1901.
- Brigovác, 2023: Brigovác László, Lakner Lajos (szerk.): *Sárvári Pál leveleskönyve*. Db., 2023. 226.
- Csorba, 2017: Csorba Dávid: Egy debreceni kántor életének fordulata: Diószegi K. István története. In: *Egyháztörténeti Szemle*, 2017/2. 28.
- Erdei, 2006: Erdei Ferenc: *Nagykágya történeti monográfiája*. Nagyvárad, 2006.
- Gellér, 1987: Gellér Ferenc: *Debrecen műemléki katasztere*. Db., 1987. 44.
- Harangi, 2022: Harangi Attila, Löki Viktor: *Debreceni cívisházak és lakóik nyomában*. Db., 2022. 84–93.
- Harangi, 2025: Harangi Attila, Vigh Levente, Löki Viktor, Szabó Anna Viola, Erdei Nóra, Seprényi Kinga, Udvardy Antal: *Debreceni cívisházak és lakóik nyomában II*. Db., 2025. 87–88.
- HBN 1: *Hajdú-bihari Napló*, 1968. 12. 07. 8.
- HBN 2: *Hajdú-bihari Napló*, 1971. 10. 03. 1.
- Héjja, 2009: Héjja Julianna Erika: *Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája 1715–1848*. Gyula, 2009. 263.
- HKT 1811: Hazai 's Külföldi Tudósítások, 1811. 04. 20. 239.
- Id. Szinnyei, 1880: Id. Szinnyei József: Rát Mátyás. (1749–1810). In: *Figyelő*. Bp., 1880. 164.
- Kazinczy, 2009: Kazinczy Ferenc: *Pályám emlékezete*. Db., 2009.
- Kordics, 2011: Kordics Imre: 175 éve született báró Döry József főispán. In: *Bihari Napló*, 2011. 04. 04. 7.
- Kordics, 2014: Kordics Imre: *Nagyvárad jelentősebb utcanevei 1940–1944 között*. Nagyvárad, 2014. 66–69.
- Kormos, 1979: Kormos László: A Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár Ratio Educationisra vonatkozó forrásai. In: *Magyar Történeti Tanulmányok XII*. Db., 1979. 187.
- Kovács, 2018: Kovács Ilona: „A mindenható örök Isten nevében!”. *Debreceni végrendeletek gyűjteménye. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Forráskiadványai 44*. Db., 2018. 78–91.

- Kovács, 2023: Kovács Evelin: *Kézművesek Debrecenben a céhes korszak utolsó évszázadában. Kézművesek és kézművesközösségek a céhszervezet keretei között Debrecenben Domokos Lajos főbíró korában*. ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola, disszertáció. Bp., 2023.
- MÉ, 1973: *Magyar Építőművészet*, 1973/5. 24–25.
- MK 1792: *Magyar Kurir*, 1792. 06. 15. 752–753.
- MK 1804: *Magyar Kurir*, 1804. 01. 17. 66–67.
- Nadányi, 1938: Nadányi Zoltán (szerk.): *Magyar városok és vármegyék monográfiája XXV. kötet. Bihar-vármegye*. Bp., 1938. 376.
- Nagy, 1858: Nagy Iván: *Magyarország családai. III.* Pest, 1858.
- Nagy, 1859: Nagy Iván: *Magyarország családai. V.* Pest, 1859. 39–40.
- Nyul, 2024: Nyul Imre: Egy elfeledett építésmérnök – Csanak József. In: *Debreceni Szemle*, 2024/1. 112.
- Nyul, 2025: Nyul Imre: Egy alig ismert építőmester – Horváth János. In: *Debreceni Szemle*, 2025/2. 212–213.
- Oláh, 2020a: Oláh Róbert: Debrecen „oszlopai”. A főbírókat búcsúztató halotti beszédek tanulságai. In: *A debreceniség mintázatai*. Db., 2020. 90–110.
- Oláh, 2020b: Oláh Róbert: A debreceni Domokos család könyvtárának töredéke a kólyi/kágyai református parókián. In: *KRE 100. Tanulmányok a Királyhágómelléki Református Egyházkerület megalakulásának századik évfordulójára*. Nagyvárad, 2020. 398–426.
- Petrovay, 1896: Petrovay György: Az Ilosvay család leszármazása. In: *Turul. XIV.* Bp., 1896.
- Révész, 1966: Révész Imre: *Bécs Debrecen ellen. Vázlatok Domokos Lajos (1728–1803) életéből és működéséből*. Bp., 1966.
- S. Szabó, 1912: S. Szabó József: Domokos Lajos életrajza. In: *Debreceni Képes Kalendárium*. Db., 1912. 23–30.
- Szendrey, 1987: Szendrey István: A szatmári béke „követének” családi és vagyoni viszonyairól (Komáromi Csipkés György). In: *A Hajdúsági Múzeum Évkönyve VI. Hajdúböszörmény*, 1987, 57–82.
- Szeremlei, 1913: Szeremlei Samu: *Hódmezővásárhely története. V. Hódmezővásárhely*, 1913. 858.
- Szinnyei, 1893: Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái. II.* Bp., 1893.
- Szinnyei, 1896: Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái. IV.* Bp., 1896. 575.
- Szűcs, 1871a: Szűcs István: *Szabad királyi Debreczen város történelme. II.* Db., 1871.
- Szűcs, 1871b: Szűcs István: *Szabad királyi Debreczen város történelme. III.* Db., 1871.
- Tikos, 1882: Tikos Imre: *Szabad Királyi Debreczen város térképe*. Debrecen, 1882. Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti Gyűjteménye, 912 D

- Új, 2026: Új Judit: Áron Miksa, egy debreceni sörnagykereskedő – Adalékok a Szent Anna utca 24. számú cívisház történetéhez. In: *Debreceni Szemle*, 2026/2.
- Zoltai, é. n.: Zoltai Lajos: *Debrecen város helyrajzi története*, kézirat. Déri Múzeum gyűjteménye, Történeti Tár
- Zoltai, 1909: Zoltai Lajos: Domokos Márton debreceni főbíró és kora. 1725–1764. In: *Debreceni Képes Kalendárium*. Db., 1909. 54–70.
- Zoltai, 1933: Zoltai Lajos: *A Svetits-intézet telkeinek története*. Db., 1933. (Eredeti megjelenés: *A Magyarok Nagyasszonyáról nevezett debreceni római katólikus leánylíceum VII. értesítője az 1932–33. iskolai évről*. Db., 1933. 6–18.)

Levéltári források

Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára (HU MNL HBVL)

DvK. 1: XV.2. DvK. 1.

DvK. 82: XV.2. DvK. 82.

DvT. 34: XV.1.b. DvT. 34.

DvT. 78: XV.1.b. DvT. 78.

DvT. 478: XV.1.b. DvT. 478.

DvT. 726: XV.1.b. DvT. 726.

DvT. 969: XV.1.b. DvT. 969.

HBVL 1: IV. 1011/y. 5. k. 281.

HBVL 2: IV. 1011/y. 7. k. 238.

HBVL 3: IV. 1018/c. 8/1812.

HBVL 4: IV. 1011/k. 66. d. 227/1812.

HBVL 5: IV. 1011/y. 7. k. 237.

HBVL 6: IV. 1011/m. 50. d. 415/1807.

HBVL 7: IV. 1011/a. 159. d.

HBVL 8: IV. 1011/k. 134. d. 481/1830.

HBVL 9: IV. 1011/k. 136. d. 676/1830.

HBVL 10: IV. 1011/k. 139. d. 405/1831.

HBVL 11: IV. 1011/y. 16. k. 286.

RNL 1: Román Nemzeti Levéltár Bihar megyei Igazgatósága (Nagyvárad). Anyakönyvek gyűjteménye (32. fond). Kóly (Kágya) halotti ak.: 209 sz., fol. 4v.